

Opinnäytetyö (AMK)

Media-alan koulutus

Journalismi

2017

Veera Kosonen

TOIMITUKSELLINEN TYÖ SAIRAALA - JA
POTILASYMPÄRISTÖSSÄ – case: Elossa 24h

OPINNÄYTETYÖ (AMK) | TIIVISTELMÄ

TURUN AMMATTIKORKEAKOULU

Media-alan koulutus

2017 | 29

Veera Kosonen

TOIMITUKSELLINEN TYÖ SAIRAALA- JA POTILASYMPÄRISTÖSSÄ

case: Elossa 24h

Tässä opinnäytetyössä tutkin toimituksellista työtä tehneiden kokemuksia työskentelystä sairaala- ja potilasympäristössä. Tutkin toimittajan tunteita ja toimintaa sensitiivisessä toimintaympäristössä Elossa 24h-nimisen sairaalasarjan televisiotuotannon kautta. Elossa 24h on dokumentaarinen sairaalareality, jossa toimittajat, käsikirjoittajat ja muut työryhmän jäsenet taltioivat yhtä vuorokautta syyskuussa 2016 suomalaisissa terveydenhuollon ja sairaanhoidon toimipisteissä.

Opinnäytetyö esittää, että Elossa 24h -työryhmän mukaan sensitiivinen sairaala- ja potilasympäristö aiheuttaa toimituksellista työtä tehneissä epävarmuuden tunteita; tiellä olemisen pelkoa ja epävarmuutta siitä, ollaanko liian lähellä suhteessa kuvattaviin. Myös toimittajien oma aiempi tausta ja menneisyydessä koetut kokemukset näkyivät siinä, miten he sairaala- ja potilasympäristön sensitiivisyyden kokivat. Yhdeksi keskeisimmäksi epävarmuuden aiheuttajaksi nousi kuvauslupien saaminen.

Opinnäytetyö käsittelee sensitiivisyyden huomioonottaen toimintaympäristöä, vuorovaikutusta, toimittajan roolia, luottamuksen rakentamista, ammatillista epävarmuutta ja poikkeuksellisessa ympäristössä toimimiseen valmistautumista.

ASIASANAT:

Elossa 24h, sensitiivisyys, vuorovaikutus, toimituksellinen työ, televisiotuotanto

BACHELOR'S | ABSTRACT

TURKU UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Journalism

2017| 29

Veera Kosonen

JOURNALISTIC WORK IN A HOSPITAL AND PATIENT ENVIRONMENT

case: Elossa 24h

This bachelor's thesis studies journalistic work, journalists' feelings and interaction experienced in sensitive hospital and patient environment through Elossa 24h -named television production. Elossa 24h is documentary hospital series where journalists, scriptwriters and all other members of the production team captured one day in a Finnish health care and hospital environment.

The thesis argues that according to Elossa 24h -team sensitive hospital and patient environment causes professional insecurity such as anxiety of being on a way and insecurity of being too close to the interviewee. Also journalists' previous background and their experiences in the past affects the way journalists felt sensitivity in working environment. One of the main causes of uncertainty increase was getting written permission to film.

This thesis deals with working environment, interaction, journalists' role, professional insecurity, how to build trust and preparing for action in exceptional environment through the concept of sensitivity.

KEYWORDS:

Elossa 24h, sensitivity, interaction, journalistic work, television production

SISÄLTÖ

1 JOHDANTO	5
2 ELOSSA 24H	7
2.1 Toimenkuvat kuvauspäivänä	7
2.2 Kuvausluvut	8
3 SENSITIIVINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA VUOROVAIKUTUS	10
3.1 Sensitiivinen toimintaympäristö	11
3.2 Valmistautuminen Elossa 24h -kuvauspäivään	12
3.3 Toimittajan rooli ja vuorovaikutus	14
4 EPÄVARMUUS SENSITIIVISESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ	18
4.1 Epävarmuus ja vaikeudet kuvaustilanteessa	18
4.2 Toimittajan tunteet ja kuvauspäivän kuormittavuus	20
4.3 Hoitohenkilökunta osana kuvauspäivää	21
5 OPINNÄYTETYÖN YHTEENVETO	23
LÄHTEET	27

LIITTEET

Liite 1. Elossa 24h-kysely – toimituksellinen työ sensitiivisessä sairaala- tai potilasympäristössä

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä keskityn pohtimaan toimituksellista työtä tehneiden kokemuksia, työskentelystä sairaala- tai potilasympäristössä.

Esimerkkitapauksena käytän Elossa 24h -nimisen sairaalasarjan televisiotuotantoa, jossa toimittajat, haastattelijat ja muut työryhmän jäsenet taltioivat yhtä vuorokautta syyskuussa 2016 suomalaisissa terveydenhuollon ja sairaanhoidon toimipisteissä.

Olin harjoittelussa ITV Studios Finland-nimisessä tuotantoyhtiössä, joka tuotti dokumentaarisen Elossa 24h- sairaalaohjelman. Näin ollen, olen ollut mukana tekemässä kyseistä televisio-ohjelmaa ja oli luonnollista, että Elossa 24h valikoitui opinnäytetyön esimerkkitapaukseksi opinnäytetyötä suunnitellessani. Olin mukana kuvauspäivänä Jorvin synnytyssairaalassa kuvausassistentin roolissa päivystämässä synnytyksiä, joihin mahdollisesti pääsisimme kuvaamaan yhdessä kuvaajan kanssa. Itselleni heräsi valtavasti kysymyksiä, tunteita ja muun muassa epävarmuuden tunnetta siitä, miten tällaisessa täysin uudenvälisessä tilanteessa kuuluu toimia, kun toimintaympäristö on poikkeuksellinen, ihmiset ovat henkilökohtaisissa tilanteissa ja käsiteltävät aiheet sensitiivisiä. Vuodenvaihteessa 2016 - 2017 ajatukseni alkoivat pyöriä sensitiivisyyden tematiikan ympärillä ja siinä se kiteytettynä oli; halusin pohtia toimituksellista työtä tehneiden tuntemuksia sensitiivisessä toimintaympäristössä työskennellessä.

Tutkin toimittajan tunteita ja toimintaa sensitiivisessä toimintaympäristössä. Pohdin toimittajan kokemia epävarmuuden tunteita ja pohdin, millä tavalla lähestyä haastateltavaa, joka on samalla myös potilas, ja ehkä itselleen hyvinkin henkilökohtaisessa tai arkaluontoisessa tilanteessa? Mitä tapahtuu, kun haastatteluympäristönä toimii sairaala, tai miten ja minkälaista on kohdata henkilö, joka on vaikkapa saattohoidossa?

Tutkin toimituksellista työtä tehneiden tuntemuksia sensitiivisessä sairaala- ja potilasympäristössä työskentelystä, Elossa 24h -kuvauksissa mukana olleiden toimittajien, haastattelijoiden, kuvaussihteereiden ja tuotantoassistenttien kautta. Puolistrukturoidun haastattelun toteutin sähköisen haastattelulomakkeen avulla ja siihen vastasi kahdeksan työryhmän jäsentä. Sen lisäksi tutkin sensitiivisyyteen, haastatteluun, toimittajuuteen ja vuorovaikutukseen liittyviä tutkimuksia ja muita

kirjallisuuslähteitä. Tuon opinnäytetyössä esiin myös omia havaintojani sensitiivisessä toimintaympäristössä toimimisesta.

Opinnäytetyöni lopuksi vedän omia ajatuksiani yhteen koko Elossa 24h -tuotannosta, kuvauksista ja toimintatavoista. Pohdin millä tavalla mahdollista tulevaisuutta ajatellen voisi toimia ja onko jotain, mitä voisi tehdä entistä paremmin sensitiivisyyden huomioonottaen.

Toivon tämän opinnäytetyön herättävän ajatuksia sensitiivisestä toimintaympäristöstä ja vuorovaikutuksen merkityksestä toimittajan työssä. Haluan opinnäytetyöni antavan toimittajille valmiuksia pohtia toimintaansa sensitiivisessä sairaala- ja potilasympäristössä huomioonottavasti, kaikkia osapuolia kunnioittavalla tavalla.

2 ELOSSA 24H

Elossa 24h on Suomessa ennennäkemätön seitsemänosainen dokumentaarinen sairaalasarja. Se perustuu ITV Studiosin alkuperäiseen britannialaiseen ohjelmaformaattiin *Keeping the nation alive*.

Elossa 24h kuvattiin yhden vuorokauden aikana 21.9.2016 sairaaloissa, terveyskeskuksissa, päivystyksissä, ambulansseissa, hälytysajoneuvoissa ja helikoptereissa Helsingissä, Espoossa, Porvoossa, Hämeenlinnassa, Turussa, Houtskarissa, Tampereella, Kuopiossa, Nilsiässä, Oulussa, Kokkolassa ja Rovaniemellä. (Pouttu, 2016.)

Sairaalareality esitettiin Yle TV1:llä tammikuussa 2017. Ohjelman on tuottanut Suomessa ITV Studios Finland. Ohjelman vastaava tuottaja on Heli Koskela. Tuottajina toimivat Eeva Rantanen ja tilaajan puolelta Nina Stenros (Yle). Ohjelman ovat käsikirjoittaneet Minna-Ella Aaltonen ja Marjatta Sipponen.

Elossa 24h kertoo todellisia tarinoita potilaista ja heidän läheisistään, sekä suomalaisesta hoitohenkilökunnasta. Ohjelma näyttää miten julkinen terveydenhuolto toimii, ja minkälaista ammattiosaamista vaatii yksi vuorokausi suomalaisessa sairaanhoidossa. (Ibid.)

Ohjelma esitettiin televisiossa yhden viikon aikana, jokaisena viikonpäivänä klo 20.00-20.30 ja sen jaksoja seurasi keskimäärin 650 000 ihmistä (Finnpanel 2017).

2.1 Toimenkuvat kuvauspäivänä

Elossa 24h -ohjelmaa oli tekemässä yli 100 televisio-alan ammattilaista ympäri Suomen. Opinnäytetyöhöni olen haastatellut verkkolomakkeella toimituksellista työtä tehneitä käsikirjoittajia, toimittajia, toimitusassistentteja, toimitussihteerejä, kuvaussihteerejä ja tuotantoharjoittelijoita. Rajasin pois kuvaajat ja äänittäjät selkeyttäakseni toimituksellista työtä tehneiden toimenkuvien määrittelyä. Lähetin haastattelulomakkeen 20 hengelle, joista haastatteluun vastasi 8 henkilöä.

Suomalaisessa televisiotuotannossa yhden yksittäisen tekijän rooli kuvauksissa voi olla moninainen. Ideaalitulanteessa pyritään toimimaan niin, että kuvauspaikalla

mahdollisesti olevat toimittaja, kuvaaja ja äänittäjä saavat keskittyä omaan tekemiseensä ilman häiriötekijöitä. Elossa 24h-ohjelman kuvauksissa kuvausryhmän jäsenten määrä ei kuitenkaan kattanut kaikilla kuvauspaikoilla kaikkia rooleja, joten esimerkiksi kuvauslupien kysyminen saattoi jäädä toimittajan tai kuvaajan harteille. Elossa 24h-kuvauksissa joissakin pienemmissä kuvauspaikoissa kuvaajat toimivat myös yksin, jolloin he vastasivat koko kuvaustilanteesta ja lupaproseduurista yksin.

Itse toimin Elossa 24h -kuvauksissa yhdessä kameramiehen kanssa kuvausassistenttina. Meidät sijoitettiin kuvauspäivänä Jorvin synnytyssairaalaan. Tehtäviin kuului aikataulusta huolehtiminen, kuvauspaikan vastaavalle hoitajalle ilmoittautuminen, kuvauslupien pyytäminen ja kameramiehen kanssa mahdollisen tulevan kuvauksen suunnittelu. Tuotantoyhtiön päässä toimi koordinaattori, joka kommunikoi synnytyssairaalan ja kuvausryhmän välillä. Me emme itse lähestyneet kuvattavia. 12 tunnin päivystysvuorosta huolimatta, emme päässeet kuvaamaan synnytystä.

Elossa 24h-kuvauksissa toimittajan ja toimittaja-käsikirjoittajan pääasiallisiin tehtäviin kuuluivat päähenkilöiden haastattelut, kuvattavien ja omaisten kanssa kommunikointi, luottamuksellisen suhteen luominen, kuvauslupien kerääminen, kuvaustilanteiden ja kuvattavien ohjaaminen, aikataulussa pysymisen seuraaminen ja kuvaajan kanssa kuvausten suunnittelu.

Kuvaussihteerin, kuvausassistentin ja tuotantoharjoittelijoiden toimenkuvien keskeisin tehtävä oli edesauttaa Elossa 24h -kuvausten yleistä sujuvuutta. He keräsivät kuvauslupia, huolehtivat aikataulusta, hoitivat juoksevia asioita, kommunikoivat tuotantoyhtiön ja hoitohenkilökunnan kanssa, ohjeistivat kuvattavia ja toimivat silminä ja korvina muille työryhmän jäsenille. Joissakin tilanteissa he myös haastattelivat kuvattavia.

2.2 Kuvausluvut

Kuvausluvut määrittivät laajasti työryhmän työtä Elossa 24h -kuvauksissa ja siksi ne saavatkin oman alalukunsa tässä opinnäytetyössä. Sairaala- ja potilasympäristöä koskevat tiukat ja säädellyt kuvauslupasäädännöt ja kuvauslupien kanssa onkin oltava erittäin tarkkana. Sairaala-, potilas- ja terveydenhuollon ympäristöön ei tule mennä kuvaamaan koskaan kysymättä kyseessä olevalta yksiköltä lupaa ensin. Esimerkiksi

sairaalaympäristössä ainoa julkiseksi tilaksi määriteltävä tila on sairaalan sisääntuloaula ja sen läheisyydessä olevat ulkotilat. On koettu hyvien tapojen mukaiseksi olla kuvaamatta ilman lupaa näissäkään yhteyksissä, tai ainakin kuvata sellaiselta etäisyydeltä, etteivät henkilöt esimerkiksi kuvituskuviissa ole tunnistettavissa. Nyrkkisääntönä voi pitää sitä, ettei julkaise mitään sellaista tunnistettavaa materiaalia, mistä ei ole sopimusta olemassa. (Palmolahti ym.)

Elossa 24h -kuvauksiin oli hoidettu kaikille kuvausryhmille valmiit kansiot, jotka pitivät sisällään suuren määrän kuvauksissa täytettäviä kuvauslupia hoitohenkilökunnalle, potilaille, omaisille ja huoltajan suostumus alaikäisen kuvaukseen. Kuvausluvista selvitettiin kuvattavalle ja kuvissa esiintyneille mihin he ovat ohjelman julkaisun suhteen suostumassa. Hoitohenkilökuntaa oli ohjeistettu ilmoittautumaan kameralle punaisin lapuin, jotka sijoitettiin näkyvästi, jos ei halunnut näkyä kuvissa. Tämä mahdollisti sen, että editointivaiheessa tiedettiin, ketä ei saa kuviin missään nimessä päätyä.

Kuvausassistenttien ja kuvaussihteerien tehtävänä oli kirjata kuvauspaikalla kuvauslokiin ylös kellonaika, tieto siitä, keitä on kuvattu ja onko kuvauslupa olemassa.

Jälkituotannossa kuvausluvat ja kuvatut materiaalit käytiin läpi yhdessä kuvauspaikalta toimitettujen log sheetien, eli kuvauslokien kanssa. Kuvissa näkyneet henkilöt piti tunnistaa useimmiten kuvauslokiin tehtyjen merkintöjen perusteella. Jokaisesta kuvassa tunnistettavalla etäisyydellä näkyneestä henkilöstä oli löydyttävä kuvauslupa. Jos kuvauslupaa ei jostain syystä löytynyt, materiaalia ei käytetty, tai pyrittiin selvittämään kuka kuvassa on ja kysymään lupaa julkaisuun jälkikäteen, jos kuvattu materiaali oli ohjelman kannalta olennaista käyttää. Tunnistamattoman hoitohenkilökunnan tapauksessa lähetettiin ruutukaappauskuva hoitavaan yksikköön, josta kysyttiin henkilön suostumusta materiaalin käyttöön jälkikäteen. Kuvissa näkyviä henkilöitä myös sumennettiin kasvoista tunnistamattomaksi. Elossa 24h -ohjelma on kuitenkin siitä ainutlaatuinen toteutus, että kasvosumennusta ei tarvinnut monessakaan kohtaa ohjelmaa käyttää.

3 SENSITIIVINEN TOIMINTAYMPÄRISTÖ JA VUOROVAIKUTUS

Tässä luvussa tarkastelen toimittajien kokemia tunteita ja toimintaa Elossa 24h-kuvauksissa 21.9.2016. Osiossa syvennyn siihen, millä tavalla lähestyä kuvattavaa, joka on haastateltavan lisäksi samalla myös potilas, ja ehkä itselleen hyvinkin henkilökohtaisessa tai arkaluontoisessa tilanteessa? Mitä tapahtuu, kun haastatteluympäristönä toimii sairaala ja miten se vaikuttaa toimituksellista työtä tehneiden tuntemuksiin ja toimintaan. Luku perustuu lomakehaastattelulla työryhmältä kerättyyn aineistoon.

Sensitiiviseen toimintaympäristöön liittyy aina eettisiä kysymyksiä. Se on määritelty jo 1980-luvulla yhteiskuntatieteellisen tiedonhankinnan eettisissä säännöissä. Tutkimukseen, Elossa 24h -tuotannon tapauksessa, haastattelu ja kuvaaminen on sensitiivinen tapahtuma, jolloin siihen osallistuminen saattaa aiheuttaa vaikeuksia tai haittaa haastatteluun osallistuville. Intiimien ja henkilökohtaisten asioiden kertominen toimittajalle koetaan tällaisissa olosuhteissa vaikeaksi. Esimerkiksi Kallinen, Pirskainen ja Rautio (2015) nostavat esiin Margharet Hýdenin (2008) näkemyksen siitä, että sensitiivinen on jotain, mitä haastateltava on kokenut ja jollakin tavoin häpeää tai haluaa muilta piilottaa. (Kallinen, Pirskainen & Rautio 2015, s. 15.)

Tässä opinnäytetyössä sensitiivisellä toimintaympäristöllä tarkoitetaan pääasiallisesti terveydenhuollon toimipisteitä kuten sairaaloita, terveyskeskuksia, ambulansseja, koti- tai saattohoitoa; terveydenhuollon toimipisteitä, joissa hoitohenkilökunta ja ulkopuoliset toimijat toimivat vaitiolovelvollisuuden alaisena.

Sensitiivisen toimintaympäristön vaikutuksia ja toimintaa voidaan soveltaa myös muissa, kuin sairaala- ja potilasympäristöissä. Sensitiivisyys ei ole paikkakohtainen ilmiö, vaan liittyy toimintaympäristössä käsiteltäviin aiheisiin, tunteisiin ja asenteisiin.

Sensitiivisessä sairaala- ja potilasympäristössä toimiminen on toimittajalle haastavaa, koska haastateltavan toiveet tarinasta ja haastattelun kulusta on otettava huomioon erityistä herkkyyttä noudattaen.

3.1 Sensitiivisyys Elossa 24h-kuvauksissa

Osa Elossa 24h-ohjelman potilastarinoista piti sopia paikan päällä esimerkiksi päivystyksissä tai ambulansseissa kuvattaessa. Yksi haastateltavista pohti ihmisten olevan sairaala- ja potilasympäristössä ollessaan sairaita ja haavoittuvaisimmillaan, jolloin suurin osa ei halua kohdata ulkopuolisia, tai tulla kuvatuksi.

Ensiavussa Elossa 24h -toimittajat kohtasivat ihmisiä ja heidän läheisiään heikoimmillaan. Paikan päällä henkilöitä mukaan ohjelmaan pyydetessä, tuli olla erityisen hienotunteinen ja tarkka, sillä ihmiset tulivat ensiapuun ambulansseilla ja vakavien asioiden takia, eikä kuvaaminen aina ole ensimmäisenä mielessä. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Yksi toimittajista kertoi kuvaustilanteen korostaneen sensitiivisen toiminnan tärkeyttä, vaikkakaan vuorovaikutuksen periaatteisiin ympäristö ei tällä toimittajalla vaikuttanut.

Toimin aina kuvattavien kanssa rauhallisesti, kunnioittavasti ja kannustavasti, oli kyseessä mikä ohjelma tahansa. Tässä tapauksessa nämä asiat korostuivat, sillä kuvattavia jännitti (lähinnä muu kuin kuvaaminen), heillä oli mahdollisesti kipua, huolta, tai pelkoa tai jopa tuskaa. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Kaikki kyselyyn vastanneet kokivat kuvauspäivän toimintaympäristönsä sensitiivisenä. Kunnioitus ohjelmaan mukaan lähteneitä kohtaan nousi monessa vastauksessa esille. Eräs toimittaja yllättyi kuvaustilanteiden luontevuudesta.

Minulle työtapa ja paikka oli yllättävän luonteva. Kuvattavat oli todennäköisesti briiffattu tarpeeksi hyvin siitä, mitä on tiedossa, sillä yhteistyö kaikkien kanssa sujui mutkattomasti. Oli myös selvää, että mikäli potilas ei halua jotain asiaa kuvattavan, tähän suostutaan ilman muuta. Potilaan turvallisuus ja etu olivat työssä etusijalla. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Eräs toimittaja nosti esiin omien läpikäytyjen tunteiden työstämisen ja ihmisenä kehittymisen osana sensitiivisessä toimintaympäristössä työskentelyn valmiutta.

Jos olisin joutunut tehtävään pari vuotta aiemmin, en olisi pystynyt varmasti samalla tavalla olemaan mukana, mutta omien prosessien kautta olin valmis

myös itse kohtaamaan isoja tunteita, enkä pelännyt niitä (kun on itse käsitellyt omaa vihaa, surua, pelkoa jne.). Olen oppinut, että minulla ei tarvitse olla vastauksia, tärkeintä on kuunnella ja olla läsnä. Pitää kädestä tai halata ja olla läsnä, jos ei muuta voi. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Mitä tulisi huomioida sensitiivisessä ympäristössä toimiessa? Haastattelussa nousi ilmi, että ihmisen kunnioittaminen näkyi työryhmän työskentelyssä ennen kaikkea ajan antamisena. Ajankäyttö kuvauksissa on suunniteltava niin, ettei aika lopu kesken.

Kun ihminen on saattohoidossa ja juttelee elämästään, on todella epäkohteliasta sanoa, että [haastatteluun käytettävä] aika loppuu. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Työryhmän jäsenet korostivat, että monia tilanteita piti Elossa 24h-kuvauksissa tarkkailla herkällä silmällä, ettei sortunut liian voimakkaasti ajamaan omaa asiaa.

Potilaiden, sairaanhoitohenkilökunnan ja läheisten tunteita, ohjeita ja sanattomiakin viestejä piti lukea ja ottaa huomioon. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Ettei liian aggressiivisesti yritä saada ihmisiä suostumaan kuvattavaksi, tilanteiden arvioiminen siten, ettei ketään loukata tai aiheuta ahdistusta kenellekään kameroiden takia. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Myös kuvausteknisten asioiden huomioon ottaminen nousi haastatteluvastauksissa esiin. Rajaamalla haastattelun ja kuvattavan kohteen taustalla mahdollisesti tapahtuva, tarinasta irrallinen ja potilassalaisuutta rikkova toiminta pois kuvasta, autettiin toimittajaa keskittymään haastateltavaan, eikä siihen, kulkeeko taustalla henkilöitä, joilta pitää pyytää kuvauslupa.

Elossa 24 -työryhmän vastauksista nousi esiin kaksi selkeää teemaa kuvauspäivän toimintaan liittyen. Useampi haastatteluun osallistunut nosti esiin päivän virittyneisyyden ja tunneherkkyyden, joka oli sopivaa myös näyttää. Eräs vastaajista kertoi olleensa normaalia työpäivää virittyneempi tunnistamaan ympärillä olevien ihmisten tunnetiloja ja muuttamaan kuvausryhmän toimintaa, jos koki sen tilanteessa tarpeelliseksi.

Toinen teema joka kyselyssä nousi esiin, oli toimituksellista työtä tehneiden tuntema epävarmuus siitä, olisivatko he kuvausryhmänä tiellä toimintaympäristössä.

Olen yleensä töissä paljon äänekkäämpi. Päivystyksessä tuli olla hieman näkymätön, ettei herätä turhaa huomiota tai pahennusta. Täytyi myös ottaa tarkasti huomioon, ettei vahingossakaan ole hoidon tiellä eikä vaikeuta avun antamista. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Jonkinlainen näkymättömyys ja tieltä poissa pysyminen nousi vahvasti esiin haastattelun vastauksissa.

Yritin olla taka-alalla ja pysytellä poissa henkilökunnan tieltä. Kyselin paljon hoitohenkilökunnalta heidän työstään ja käytännöistään ja yritin sitä kautta oppia tilanteesta. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

3.2 Valmistautuminen kuvauspäivään

Kahdeksasta haastatteluun vastanneesta puolet kertoi tehneensä taustatutkimusta ennen kuvauksiin lähtemistä. Vaihtelu taustatutkimuksen tekemisen suhteen selittynee kyselyyn vastanneiden toimenkuvalla, ensisijaisilla tehtävillä ja toimintaympäristöllä. Kuvaussihteerin tai tuotantoassistentin ei ensisijaisten tehtäviensä vuoksi ollut välttämättä tarpeen perehtyä aiheeseen yhtä intensiivisesti, kuin toimittajien tai käsikirjoittajien tapauksessa. Myös toimintaympäristö vaikutti, sillä esimerkiksi päivystystapauksissa ei voinut etukäteen ennustaa, mitä päivän aikana vastaan tulee.

Sain etukäteen tarvittavat tiedot potilaista ja heidän tarinoistaan sarjan käsikirjoittajilta. Otin selvää joistakin lääketieteellisistä asioista (kuten kuuloistute ja dialyysi) etukäteen, sillä en tiennyt niistä tarpeeksi. En halunnut mennä tilanteisiin täysin varustautumatta ”ihmettelemään”, että mitä täällä tapahtuu. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Sairaalanorganisaation hierarkia ja potilassalaisuus vaikuttivat taustatutkimuksen tekemiseen, sillä kyselyt ohjelmaan mukaan lähtemisestä kulkivat ensin hoitavan henkilökunnan kautta. Sen lisäksi potilaiden tilanteet eivät olleet etukäteen ennustettavissa.

Henkilötietoja ei voitu luovuttaa meille ennen kuin hoitohenkilökunta oli puhunut potilaille. Joissakin tilanteissa sairauden etenemistä oli mahdoton ennustaa, tilanteet elivät aina kuvauspäivään saakka. Siksi oli ajoittain mahdotonta tietää, mitkä ”tarinat” toteutuvat ja mitkä eivät. Tai ketä me kuvaamme ko. päivänä. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

3.3 Toimittajan rooli ja luottamuksen rakentaminen

Yhtenä toimituksellista työtä tekevän keskeisimmistä tehtävistä pidetään valmistautumista kuvattavan kohtaamiseen ja taustojen selvittämistä. Vaikka kyseessä olisi seurannanomainen tilanne, jossa päähenkilön toimia seurataan ja kuljetaan hänen rytmissään, on luottamuksen syntymisen kannalta pidetty olennaisena, että haastattelija tai seuraavassa asemassa oleva henkilö viestittää omalla toimimisellaan perehtyneensä toiseen ihmiseen ja on näin ollen tilanteessa kohdetta varten. Toimittaja on roolillisesti ja vuorovaikutuksellisesti vetovastuussa ja toimittajalla on oikeus pyytää tilanteesta haastateltavalta toimia haastattelun etenemiseksi.

(Gerlander ym., 1999.)

Kuvaustilanne voi olla vapaamuotoinen ja keskustelunomainen tilanne, joka ei kuitenkaan täytä arkikeskustelun normeja. Haastattelu on aina haastateltavan kannalta alisteinen, sillä haastattelijalla on agenda haastattelun etenemisen suhteen. Haastatteluun lähdetään yhteisestä näkökulmasta, mutta haastatteluun osallistuvien näkökulmat ja lähtökohdat ovat harvoin yhtenäisiä. (Ruusuvoori & Tiittula. 2005, 27-28.)

Elossa 24h -työryhmän jäsenet pyrkivät kohtaamaan ihmisiä helposti lähestyttävästi, mutta kuitenkin nostamatta itseään liiaksi esiin.

Pyrin olemaan ihminen ihmiselle, olla helposti lähestyttävä. En ota koskaan etäistä roolia, jos kuvataan jotain tunne juttua, koska tuollainen asia vaikuttaa dynamiikkaan heti, eikä herätä luottamusta. Varsinkin, kun operoimme kaikki samassa pienessä tilassa. (Elossa 24h -haastateltava 2017)

Olin tilanteen ulkopuolinen tarkkailija ja toivottavasti myös jossain määrin tsemppaaja. Kuvattavien kanssa olosta jäi lämmin tunnelma. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Elossa 24h -kuvauksia tehtiin lähtökohdista, joissa kysyjän päämääränä oli saavuttaa tietoa, jota kuvattavalla oletettiin potentiaalisesti olevan. Tämä näkyi haastattelutilanteessa siinä, millä tavalla osallistujat omaksuivat roolinsa ja millaisia odotuksia heillä oli kuvausten etenemisestä (Ruusuvoori & Tiittula 2005, 30.)

Ihmisellä on perustavanlaatuinen tarve luoda luottamuksellisia vuorovaikutussuhteita toisiin kanssaihmiin. Toimittaja on tässä mielessä mielenkiintoisessa roolissa, sillä usein luottamussuhde kuvattavaan tai haastateltavaan pitää pystyä luomaan nopeasti ja poikkeuksellisissakin olosuhteissa.

Yhtenä tärkeimmistä tekijöistä luottamussuhteen syntyemisessä Elossa 24h -työryhmän jäsenet pitivät ohjelmasta, sen tarkoitusperistä ja tyylistä kertomisen. Avoimuus ja rehellisyys nousivat esiin tärkeänä tekijänä luottamuksen syntyminen kannalta.

Yritin olla mahdollisimman rauhallinen ja hienotunteinen, sekä kertoa selkeästi millaisesta ohjelmasta on kyse. Olin myös hyvin kiinnostunut kaikesta mitä potilaalla oli sanottavaa, ja yritin parhaani mukaan tsemppata heitä. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Rahkala (2008) haastatteli opinnäytetyössään tuottaja Pentti Väliahdetta, jonka mukaan haastateltavalle on erittäin tärkeää kertoa suoraan ja rehellisesti mikä on jutun aihe ja mitä haastateltavalta – tai -, tässä tapauksessa kuvattavalta – odotetaan. Jotta kuvauksen tavoite tulee täytyneeksi, on Väliahteen mukaan toimittajan kyettävä kertomaan selkeästi mitä kuvattavalta haetaan. Näin toimittiin myös Elossa 24h -tuotannon kuvauksissa.

Keroin mahdollisimman paljon ohjelmasta, sen tarkoitusperistä ja tyylistä. Pyrin olemaan mahdollisimman rehellinen ja vastaamaan kaikkiin heitä askarruttaviin kysymyksiin. Annoin heille myös omat yhteystietoni ja olin heihin yhteydessä ennen kuvauspäivää, sekä mahdollisuuksien mukaan kuvauspäivän jälkeen. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Myös non-verbaalinen läsnäolo nousi esiin kyselyssä. Eräs toimittajista kertoi kuvauspäivänä käyttäneensä avuksi non-verbaalisia keinoja. Toimittaja pyrki olemaan läsnä pysymällä katsekontaktissa kuvattavan kanssa. Ääneen lausuttujen sanojen lisäksi fyysiset ilmeet, eleet, asennot ja äänensävyt luovat kuvauksen tunnelman. (Haddington & Kääntä, 2011. 153). Toimittajan on seurattava tiiviisti tilanteen kulkua, eikä ole hyvän tavan mukaista katsoa kännykkää tai tehdä muistiinpanoja silloin, kun tilanne on herkimmillään. Tämä luo kuvattavalle tunteen, että juuri hän ja hänen asiansa on tärkeää. (Elossa 24h -haastateltava, 2017.)

On näkemyksiä, joiden mukaan toimittajan olisi hyvä pysyä siten etäällä haastateltavasta, ettei toimittaja tuo omia asioitaan haastatteluun mukaan ja toimia ikään kuin seuraavassa roolissa haastateltavaan tai seurattavaan kohteeseen nähden. Toiset taas haluavat antaa itsestään ja ohjeistavat antamaan myös toimittajasta itsestään jotain haastattelussa. Elossa 24h -työryhmän jäsenet kertoivat solmineensa osittain henkilökohtaisempia ja toisissa tilanteissa taas ammattimaisempia vuorovaikutustilanteita suhteessa haastateltaviin.

Joidenkin kanssa [koin roolini] hyvinkin ammattimaiseksi, toisten kanssa ehdin solmia henkilökohtaisemman suhteen ja myötäelin päivän tapahtumat kuin sen jälkeisetkin muutokset heidän kanssaan. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Ystävä ei kuitenkaan haastateltavan kanssa pidä olla. Näin neuvoo muun muassa Suomen kuvalehden päätoimittaja Tapani Ruokanen kirjassa Nuoren toimittajan eeloonjäämisopas. Toimittajan tehtävä on palvella yleisöä, eikä haastattelu näin ollen ole tasavertainen tilanne. (Lintula & Valkama 2009, 195.)

Toimittaja ja aikuiskouluttaja Marja-Terttu Pulliainen kertoo Suomen lehdistön web-artikkelissa haastattelun olevan absurdi tilanne, jossa ihmiset useimmiten ovat toisilleen ventovieraita:

Lähtökohta on se, että menen toisen ihmisen kotiin ja pyydän: ”kerro mulle nyt kaikki sun elämästä”, Pulliainen sanoo. (Malin, 2010)

Pulliainen näkeekin, että toimittajan on mentävä haastatteluun antamaan myös itsestään jotain. Haastateltava ei saa kuitenkaan jäädä pohtimaan, puhutaanko toimittajan vai hänen elämästään. (em.)

Empatian osoittaminen näkyy erityisesti tilanteissa, joissa toinen osapuoli kertoo sensitiivisistä kokemuksistaan tai mitä on mahdollisesti kokemassa. Arkisessa keskustelussa huolet pyritään jakamaan keskustelukumppanin kanssa jakamalla omia kokemuksia vastaavista tilanteista. Vastaava asetelma ei täysin toteudu toimittajan ja kuvattavan välisessä vuorovaikutuksessa.

Ruusuvuori ja Tiittula (2005) esittelevät tapauksen, jossa ammattilainen, kyseenomaisessa esimerkissä homeopaatti jakaa vastaanotolla asiakkaan ongelmallisen kokemuksen kertomalla omista vastaavista kokemuksistaan. Asiakas pyrkii tilanteessa nopeasti kääntämään huomion takaisin itseensä. On nähtävissä, että myötätunnon osoittamiseen on olemassa tietynlainen tapa, jota noudattaa. Asiakkaan, Elossa 24h-tapauksessa potilaan tai seurattavan tarina säilytetään keskustelussa keskeisenä aiheena. Luottamuksen rakentaminen kuvattavan kanssa on tasapainoilua yhtäältä empatian osoittamisen ja yhteisyyden rakentamisen kanssa, mutta toisaalta kuvaustilanteen tehtävän ja rooleihin suuntautumisen kesken (Emt. 2005, 34-35.)

Esittäydyin ja kerroin, mitä olemme tekemässä ja missä järjestyksessä. Tiedustelin potilaan kuulumisia ja päivän tunnelmaa. Kannustin kuvattavia ja pyysin kysymään tai keskeyttämään tekemiseni heti, jos siinä on epäselvää tai tarkistettavaa. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Empatia antaa mahdollisuuden ymmärtää kuvattavaa ajasta, paikasta tai kokemuksista riippumatta. Empatia mahdollistaa toisen asemaan asettautumisen, vaikka toimittajalla ja haastateltavalla ei olisi yhteneväisiä kokemuksia samasta aiheesta. (Kallinen, ym. 2015, 158.)

En halunnut vaikuttaa kehenkään, halusin aidointa mahdollista ilman sorkkimista. Koska minulla [päähenkilö] oli ammattinsa puolesta niin syvästi asioiden kanssa tekemisissä, en kokenut, että minun pitää auttaa

häntä mitenkään saamaan ulos jotain "tunnetta" itsestään tai muusta. Olin kertonut hänelle että tallentaisimme hänen normaalia työpäiväänsä. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

4 EPÄVARMUUS JA VAIKEUDET SENSITIIVISESSÄ YMPÄRISTÖSSÄ

Elossa 24h -haastatteluun osallistuneet työryhmän jäsenet kokivat sairaala- ja potilasympäristön pääsääntöisesti työskentelyn kannalta luonnollisena toimintaympäristönä. Kokeneetkin televisioalan ammattilaiset kokivat kuitenkin epävarmuutta toimiessaan ympäristössä, jossa televisio-ohjelman teko on toissijaista muuhun toimintaan verrattuna.

4.1 Epävarmuus ja vaikeudet kuvaustilanteessa

Epävarmuuden vähentämisen teorian mukaan (*uncertainty reduction theory*) on olemassa sekä kognitiivista, että käyttäytymisepävarmuutta. Kognitiivinen epävarmuus on epävarmuutta, joka ihmisellä on omista ja toisten asenteista, sekä uskomuksista. Käyttäytymisepävarmuus taas liittyy siihen, kun ihminen on epävarma tilanteen etenemisestä, kun tilannetta ei voi ennustaa. (Gerlander ym. 1999.) Elossa 24h -haastatteluun vastanneista jännittyneisyys nousi esiin juuri käyttäytymisepävarmuuden teorian kautta.

Olin innostunut ja kiitollinen ihmisten mukaan lupautumisesta. Jännittynyt siitä kuinka kaikki sujui, saataisiinko kokonaisia tarinoita tallennettua, kuinka kuvauksista tietämättömät, paikalle hoitoa saamaan tulleet ihmisten meidän oloomme suhtautuisivat. Kuinka sairaalan henkilökunta ottaisi meidät vastaan? Kykenisimmekö me tekemään oikeutta mukana oleville ihmisille? (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Vaikka televisioalan ammattilaiset ovat tottuneet työskentelemään mitä erilaisimmissa tilanteissa, aiheutti monelle toimituksellista työtä Elossa 24h -kuvauksissa tehneelle epävarmuutta se, ovatko kuvattavat varmasti hyväksyneet sen, että kuvausryhmä tulee lähelle ja kuvaa ajoittain hyvinkin läheltä. Työryhmää mietitytti myös se, miten kuvausryhmään suhtaudutaan ja milloin tilanteeseen on soveliasta mennä kysymään kysymyksiä. Oma toiminta koettiin joissakin tapauksissa häiritsevänä.

Tehdä oma työ häiritsemättä muiden työtä. Myös tietoisuus siitä, että vaikka ihminen päästää meidät lähelleen, ei hänen tarinansa välttämättä päädykään mukaan ohjelmaan. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Epävarmuudesta puhuttaessa esiin nousi kenties vahvimmin kuvauslupien saaminen. Erityisesti päänvaivaa aiheutti se, miten toimittaisiin tajuttomien potilaiden kohdalla. Miten heiltä saa kuvausluvan. Tajuttomien potilaiden kohdalla kuvauslupa kysyttiin joko omaiselta, tai sairaanhoitohenkilökunnan puolesta henkilön tultua tajuihinsa. Mitään kuvattua materiaalia ei käytetty kasvoja, tai muita tunnistettavia kohtia sumentamatta, jos kuvauksen kohde ei lupaa julkaisemiseen jälkikäteen antanut.

Kuvausluvut aiheuttivat toimittajissa epävarmuutta myös silloin, kun tilanteet vaihtuivat äkillisesti ja esimerkiksi hoitohenkilökunta ehti poistua paikalta ennen kuvausluvan allekirjoittamista. Hoitohenkilökuntaa oli ajoittain vaikea tunnistaa yhtenäisten työasu- ja vaatteiden vuoksi. Varsinkin jälkituotannon vaiheessa kuvauslokiin kirjatut yleiset ulkonäkö-tunnisteet hoitaja-asuisesta henkilöstä eivät tuoneet lisäinformaatiota kuvauslupien tarkastuksessa.

Myös aikataululliset tekijät aiheuttivat epävarmuutta kuvauksissa, sillä isossa sairaalassa kulkeminen vie aikaa ja oikeisiin paikkoihin löytäminen oli ajoittain haastavaa.

Kiireen ja ihmisten kohtaamisen yhteensovittaminen. Koko ajan oli tunne, että olemme myöhässä ja pitäisi juosta seuraavaan paikkaan. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Epävarmuutta aiheutti eniten neljän eri potilaskeissin välillä suhaaminen. Oikeisiin paikkoihin löytäminen suuressa sairaalassa lyhyellä varoajalla oli välillä haastavaa. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Epävarmuuden sietäminen on yksi toimituksellista työtä tekevän tärkeimmistä ominaisuuksista. Sen painottamista sensitiivisessä toimintaympäristössä toimiessa ei voi korostaa liikaa. Venkula (2005) kirjoittaa preesensissä toimimisen taidon olevan yksi olennaisin epävarmuuden kohtaamisen taidoista. Preesensissä toimimisen taidolla tarkoitetaan sen tietoista huomioimista mitä tapahtuu juuri nyt ja mitä minä teen

suhteessa siihen mitä tapahtuu. Pelkän oman tekemisen tarkkaileminen ei riitä, on pystyttävä tietoisesti huomioimaan samalla myös toisen toimintaa.

4.2. Toimittajan tunteet ja kuvauspäivän kuormittavuus

Toimittajan ja toimituksellista työtä tehneiden kokemia tunteita sensitiivisessä toimintaympäristössä toimittaessa on ajoittain hyvä nostaa keskustelun aiheeksi. Kallinen ja muut (2015) kirjoittavat, etteivät tutkijan kokemat tunteet ole kuitenkaan tärkeämmässä asemassa kuin tutkittavan tunteet ja tutkimuksissa käsitellyt sensitiiviset aiheet ovat koskettaneet eniten tutkittavia.

Tutkijana työskentelevä voi kuitenkin valmistautua siihen, että sensitiivisiä aiheita ei välttämättä voi tutkia tuntematta mitään ja tunteita on hyvä käsitellä. (emt. 2015)

On tärkeää pystyä kohtaamaan omat tunteet osana toimituksellista työtä. Uusitalo (2006, 97) pohtii sitä, pitäisikö tutkijan pystyä kylmän viileästi lähestymään tutkittavaa kohdetta? Pelottavalta voi tutkijasta tuntua myös se, jos aihe nostaa pintaan omia kokemuksia menneisyydestä. (emt. 2015) Erään Elossa 24h -haastatteluun vastanneen mukaan ainoa tapa olla haastattelutilanteessa, on olla omille tunteilleen avoin.

Kosketuin ja liikutuinkin monista asioista, enkä peitellyt sitä. Annoin omien kyynelten tulla ja annoin kaikkien nähdä, että olin liikuttunut. Se on mielestäni ainoa oikea tapa toimia, sillä se on läsnäoloa ja viestii kuvattaville, että heidänkin tunteet ovat sallittuja ja antaa kaikille luvan olla aito. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Kuvauspäivän kuormittavuus liittyi tässä tapauksessa enimmäkseen kuvauspäivän pituuteen ja vaihtelevissa olosuhteissa luovimiseen. Kuvauspäivät venyivät joillakin yli 12 tuntiseksi ja osaa tilanteista oli mahdotonta ennustaa etukäteen. Itse vietin yhdessä kuvaajan kanssa yli 12 tuntia Jorvin synnytys sairaalassa, jossa meillä ei ollut tietoa, miten päivä tulisi osaltamme etenemään. Tällaisessa tilanteessa valmiustaso piti pitää yllä koko päivän ajan.

Elossa 24h-kyselyyn vastanneista kolme kertoi kuvausten aiheiden olleen selvästi kuormittavia. Henkinen kuormittavuus koettiin kuitenkin pääsääntöisesti hyvänä asiana, sillä aiheiden dokumentoiminen koettiin tärkeänä ja omalle työlle merkitystä luovana. Eräs haastatelluista kertoi jonkin tilanteen jääneen mietityttämään vielä seuraavaksi päiväksi. Suurin osa haastatelluista ei kuitenkaan jäänyt kantamaan ihmisten kohtaloita mielessään.

Vain yksi vastaaja nosti esiin kuolemasta puhumisen teeman ja sen kohtaamisen läheisen tai omaisen kautta vaikeana.

Kuoleman teema tuntui osittain vaikealta. Ei niinkään itseni takia vaan siksi, että esimerkiksi läheiseltä, joka odottaa puolisoaan leikkauksesta, ei ole tahdikasta kysyä että mitä jos pahin tapahtuu. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Alla siteerattu haastateltava nosti omat mielikuvat ja kokemukset esiin kyselyssä. Hän näkee sairaalan olevan paikka, josta monella on ehkä epämiellyttäviäkin kokemuksia ja siksi toimittaja saattaa kokea paikan erityisen kuormittavalla tavalla.

Sairaalaympäristö on henkisesti kuormittava, sillä harvalla on sieltä hauskoja muistoja. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

4.3. Hoitohenkilökunta osana kuvauspäivää

Hoitohenkilökunnan reagoiminen kuvausryhmään vaikuttaa erittäin suurella tavalla kuvausryhmän kokemukseen paikallaolon hyväksyttävyydestä. Luvussa kolme käsiteltyä tiellä olemisen pelkoa helpottaa kuvauksiin hyvin perehdytetty hoitohenkilökunta, joka osoittaa omalla ammattitaitoisella toiminnallaan missä kuvausryhmän on hyvä olla ja miten toimia.

Hoitohenkilökunta suhtautui hyvin ja auttoi parhaansa mukaan kuvaustilanteissa. Ohjeisti myös hyvin mitä saa ja mitä ei saa kuvata. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Suurin osa haastatelluista Elossa 24h -työryhmän jäsenistä kiitteli sairaanhoitohenkilökunnan suhtautumista ohjelman tekoon ja kuvauksiin. Osa

vastaajista kertoi hoitohenkilökunnan kuitenkin jonkin verran arastelleen kuvatuksi tulemista.

Osa oli ihan okei kameroiden kanssa, mutta suurin osa pyrki pakoon.
(Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Osa ilmaisi vähän tyytymättömyyttä, ettei halua tulla kuvatuksi, mutta suurin osa oli kivoja ja suhtautuivat meihin ammattimaisesti, vaikka olimmekin eksyksissä tai kyselimme tyhmiä. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Kameroiden arasteluun ei varsinaisesti ole mitään yksittäistä keinoa, jolla helpottaa suostumista kuvaamiseen. Hoitohenkilökunnan jäseniä voi halutessaan yrittää ylipuhua kuvattaviksi, mutta tämä ei välttämättä ole tarpeen, jos kuvaustilanteen tunnelma siitä jotenkin häiriintyy.

Eräs vastaajista huomasi hoitohenkilökunnan yrittäneen johdatella kuvauksia omien mielenkiintojensa suuntaan, vaikka kuvausryhmän tarkoituksena olisi ollut keskittyä esimerkiksi potilastarinaan.

Kuvauslupien hankkimisessa hoitohenkilökunta osoittautui erittäin aktiiviseksi monessa tapauksessa.

Kätilöt oli todella innoissaan meistä ja todella innokkaita auttamaan meitä kuvauslupien saamisessa. (Elossa 24h -haastateltava, 2017)

Vaikka kuvauspäivänä kuvattaisiin potilastarinaa, jossa hoitohenkilökunta näyttäytyy tarinan kannalta sivuroolissa, on hoitohenkilökunnan huomioiminen avainasemassa toimintaympäristön tunnelman kannalta. Yhteisyyden luominen on merkittävässä osassa kuvausryhmän ja hoitohenkilökunnan vuorovaikutusta. Kuvausryhmän on hyvä muistaa olevansa toisen henkilön työpaikalla, jossa molemminpuolinen kunnioitus syntyy kysymällä ja huomioimalla.

5 OPINNÄYTETYÖN YHTEENVETO

Jo johdannossa toivoin opinnäytetyöni antavan valmiuksia jos ei nyt suoraan toimia, niin ainakin pohtia toimimista, vuorovaikuttamista ja tuntemista sensitiivisessä toimintaympäristössä. Koska opinnäytetyöni koostuu pienestä laadullisesta aineistosta, oli haastattelun tarkoituksena kartoittaa Elossa 24h -toimittajien tunteita ja tuntemuksia ja nostaa ohjelman teon kautta esiin niitä ajatuksia ja tunteita, joita kuvauspäivästä on mieleen jäänyt yli puoli vuotta myöhemmin.

Tiesin jo tutkimuksen lähtötilanteessa, ettei tunnepuolen asioiden käsittelyyn ole tarjota välttämättä suoraa tai konkreettista ratkaisua. Opinnäytetyön haastattelussa esiinnousseita vastauksia voi kuitenkin tulkita siten, että lomakehaastatteluun vastanneiden mukaan oli luonnollista, että sensitiivinen sairaala- tai potilasympäristö aiheuttaa opinnäytetyössä esitettyjä epävarmuuden tunteita; tiellä olemisen pelkoa ja epävarmuutta siitä, ollaanko liian lähellä suhteessa kuvattaviin. Myös toimittajien oma aiempi tausta ja menneisyydessä koetut kokemukset heijastuivat siihen, miten he sairaala- ja potilasympäristön sensitiivisyyden kokivat. Haastattelun vastauksista ei selkeästi noussut esiin, että vastaajat olisivat kuitenkaan yllättyneet omista reaktioistaan. Pinnalle nousseiden tunteiden olemassaolo koettiin luonnollisena ja oli olosuhteisiin ja tilanteiden ennustamattomuuteen nähden normaalia, että kokeneillekin televisioalan ammattilaisille nousee epävarmuuden tunteita toimiessaan ympäristössä, jossa käsiteltävät aiheet ovat herkkiä ja ajoittain on mentävä ylikorostetun lähelle kameroiden ja henkilökohtaisten, jopa vaikeiden kysymysten kanssa. Omat epävarmuuden tunteeni kuvauspäivänä liian lähelle menemisestä tai tiellä olemisesta olivat siis hyvin huomionarvoisia tämän opinnäytetyön syntymisen kannalta. Sairaala- ja potilasympäristöt ovat haastavia ja poikkeuksellisia paikkoja nuorelle, kokemattomalle toimittajalle ja aiheuttavat epävarmuutta ja jännitystä siinä, missä kokeneemmassakin toimittajassa.

Opinnäytetyötä tehdessäni oivalsin sen, että Elossa 24h -ohjelmassa toimituksellista työtä tehneiden kokemia epävarmuuden tunteita olisi ollut hyvä peilata kohden haastateltavien tuntemuksia. Voimme loputtomiin pohtia kokeeko haastateltava lähelle menemisen tai henkilökohtaisten asioiden kysymisen epämiellyttävänä, mutta miksi

emme kysyisi suoraan kohteelta itseltään? Näiden vastauksien varjossa voisimme mahdollisesti toimia jo itse kuvaustilanteessa huomioonottavammin. Sen lisäksi, jos koemme itse epävarmuutta toiminnastamme, poistuu se usein luonnollisesti jo sillä, että kysymme häiritseekö toimintamme ja voimmeko tehdä asialle jotain jo tässä hetkessä helpottaaksemme tai mahdollisesti poistaaksemme asian, joka epämiellyttävyyden tunnetta meille aiheuttaa.

Myös toimintaympäristöön tutustuminen etukäteen saattaa lievittää epävarmuuden tunteita. Jos sairaalaorganisaatiot ovat vieraita, on hyvä käydä paikalla ennen kuvauksia ja miettiä mahdollisia kulkureittejä ja sijoittautumista suhteessa kuvattavaan ja kuvattaviin. Tässäkin on kuitenkin otettava huomioon se, ettei sairaala- ja potilasympäristöihin pääseminen tule välttämättä kyseeseen etukäteen ja siksi kuvauspäivä on usein se ainutlaatuinen ja ainoa hetki toimia.

Kasvotusten tehtävä teemahaastattelu olisi ollut itselleni luontaisin kerätä aineistoa opinnäytetyötäni varten. Elossa 24h -kuvaukset jakautuivat niin suureen osaan Suomea, että olisi ollut tällä aikataululla ja resursseilla mahdotonta tavoittaa eri puolella Suomea asuvia toimituksellista työtä tehneet henkilöt kasvotusten. Halusin antaa kaikille kuitenkin yhtäläiset mahdollisuudet vastata aiheeseen, joten siksi valitsin Google Forms:illa toteutetun puolistrukturoidun lomakehaastattelun.

Internetissä toteutetun haastattelun järjestäminen mietitytti, sillä olin huolissani, etten saisi tarpeeksi vastauksia opinnäytetyöni aineistoon. Sen lisäksi olin huolissani, olisivatko vastaukset riittäviä sisällön ymmärtämisen kannalta. Luulot osoittautuivat kuitenkin osan vastaajien kohdalla turhiksi ja sain vastaukset lähes puolelta jolle kysely lähetettiin. Sen lisäksi tutkijan työtä säästi se, ettei vastauksia tarvinnut litteroida. Pidin vastaajat anonyymeina, sillä en nähnyt näiden tietojen tuovan vastauksille lisäarvoa. Vastausaikaa oli kaksi viikkoa ja sitä oli mielestäni riittävästi. Alussa suunnittelemani kuukauden vastausaika olisi ollut aivan liikaa ja hukkaan heitettyä aikaa. Puolessa välissä vastausaikaa lähetin muistutusviestin, joka vauhditti vastaamisintoa.

Joitakin kysymyksiä muotoilisin haastattelulomakkeeseen uudelleen niin, ettei niihin olisi mahdollisuutta vastata yhdellä sanalla. Lomakehaastattelun huono puoli on se, ettei lisäkysymyksiä pysty esittämään samalla tavalla kuin kasvotusten tehdyssä teemahaastattelussa. Pyysin kuitenkin halukkaita jättämään sähköpostiosoitteensa, jotta saisin tarvittaessa olla heihin yhteydessä lisäkysymyksiä varten. Tähän en lopulta

nähty tarvetta lähteä, sillä mielestäni vastaukset olivat tämän opinnäytetyön kannalta riittäviä. Haastattelun tekeminen onnistui ennako-odotuksia paremmin.

Jossain vaiheessa opinnäytetyöni pohjatyötä tehdessä kyseenalaistin myös sitä, onko relevanttia yrittää tutkia tunteita, jotka on koettu yli puoli vuotta aiemmin. Olisiko tällaista aihetta pitänyt tutkia tuoreeltaan, jotta sillä olisi arvoa tämän työn kannalta? Epäilykseni kuitenkin osoittautuivat turhiksi ja sain vastauksia, jotka olivat kenties jäsennellympiä, kuin mitä ne olisivat heti kuvauspäivän jälkeen olleet.

On mielenkiintoista pohtia Elossa 24h -ohjelman tulevaisuutta. Jääkö ohjelma vain kertaluontoiseksi tapahtumaksi vai palaako se vielä ruutuihimme? Jos Elossa 24h-ohjelmasta kuitenkin uusi tuotanto joskus tulisi, voisi näiden opinnäytetyössäni esitettyjen tunteiden ja epävarmuuden pohtiminen olla kehittävää tuotantoryhmän kannalta. Itse nostaisin kehitysehdotuksiin erityisesti sen, että kuvauspäivänä mukana olevia nostettaisiin tämänkaltaisissa tuotannoissa jo esituotannossa enenevissä määrin mukaan. Tämä voisi tarkoittaa sitä, että toimituksellista työtä tekevät pääsisivät jo aiemmin tutustumaan aiheisiin ja käsikirjoitukseen vielä entistä syvemmin. Tämä voi tietysti tuotannon aikataulujen ja rahoituksen kannalta olla haasteellista, niihin teemoihin sen enempää kantaa ottamatta.

Toimittajan kokemat tunteet sensitiivisessä sairaala- ja potilasympäristössä jää varmasti itselleni mieleen mahdollisena jatkotutkimusaiheena. Tässä opinnäytetyössä on tutkittu toimittajien kokemia tunteita sensitiivisessä toimintaympäristössä toimiessa, mutta aihetta voisi laajentaa tutkimaan potilaiden ja hoitohenkilökunnan kokemuksiin kuvauksista sensitiivisessä toimintaympäristössä. Näitä tutkimuskohteita yhdistelemällä oltaisiin jo huomattavasti pidemmällä sensitiivisessä toimintaympäristössä työskentelyn ymmärtämisen suhteen.

Opinnäytetyössäni ja omaa toimintaa pohtiessani huomasin, että kohtaamani ongelmat olivat lähinnä ajankäytöstä riippuvaisia. Tällaisenaan opinnäytetyöni aihe muotoutui minulle ehkä tutkimuksellisuuden kannalta liian myöhään. Aihetta pystyisi hyvin tutkimaan pitkäjänteisemminkin. Nyt pääsin mielestäni raapaisemaan aihetta vain hieman pintaa syvemmältä. Ja kuten jo aiemmin mainitsin, olisin mieluusti valinnut kasvotusten tehdyt teemahaastattelut aineiston keräämistä varten. Vaikka lomakehaastattelulla saadut tulokset olivat riittäviä, on itselleni tärkeää päästä haastattelutilanteessa kasvotusten haastateltavan kanssa. Myös itse kirjoitusprosessiin

lähteminen oli haastavaa. Olisi ollut hyvä löytää alkuun jokin jäsennellympi tapa käsitellä aineistoa ja lähdemateriaaleja.

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyön tekeminen on ollut kasvattava ja mielenkiintoinen kokonaisuus. Opinnäytetyön aihe on puhutteleva, eikä toisen ihmisen kohtaamisen ja vuorovaikuttamisen aiheuttamia tunteita ja niiden tutkimista halua lopettaa toivottavasti koskaan.

LÄHTEET

Aineisto

Haastattelu:

Elossa 24h-haastattelut – toimituksellinen työ sensitiivisessä sairaala- tai potilasympäristössä. 6.4.2017.

Kirjallisuus

Finnpanel 2017.

<http://web.archive.org/web/20170102205330/https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vko/top100/2016/52/>

Julkaistu 52/2016.

Finnpanel

2017. <http://web.archive.org/web/20170122191044/https://www.finnpanel.fi/tulokset/tv/vko/top100/2017/1/>

Julkaistu 1/2017.

Gerlander, M., Hannus, T., Hurme, P., Kaski, H., Keituri, S., Pörhölä, M., Sammasmaa, M., Saranen, T., Siitonen, M. 1999. Haasteena Haastattelu. Jyväskylän yliopisto.

Haddington, P. & Kääntä, L. 2011. Kieli, keho ja vuorovaikutus. Helsinki. Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Kallinen, K., Pirskainen, H. & Rautio, S. 2015. Sensitiivinen tutkimuksessa. EU: United Press Global.

Lintula, A. & Valkama, M. 2009. Nuoren toimittajan eloonjäämisopas. Helsinki. Ajatus Kirjat Oy.

Palmolahti, H., Okkonen, K., Alatalo, A., Karttunen, K., Lehto, R.

Toimittajan rikoslaki.fi. <http://toimittajanrikoslaki.fi/kuvaaminen-ja-salakatselu/>

Viitattu 30.3.2017

Pouttu, E. 2016. Elossa 24h. <http://yle.fi/aihe/artikkeli/2016/09/20/ennennakematon-tv-ohjelma-suomessa>

Julkaistu 20.09.2016. Päivitetty 03.12.2016. Viitattu 29.3.2017.

Rahkala, L. 2008. Kuoren alle. Medianomin opinnäytetyö. Turku: Diakonia-ammattikorkeakoulu.

Viitattu 11.4.2017

http://kirjastot.diak.fi/files/diak_lib/Turku2008/Turku_Rahkala_2008.pdf

Ruusuvuori, J. & Tiittula, L. 2005. Haastattelu: tutkimus, tilanteet, vuorovaikutus. Tampere. Vastapaino.

Venkula, J. 2005. Epävarmuudesta ja varmuudesta. Helsinki. Kirjapaja.

Viestintätieteidenlaitos. Puheviestintä.

<http://www.jyu.fi/viesti/verkkotuotanto/haastattelu/>

Viitattu 6.4.2017.

Suomen lehdistö

Malin, V. 2010. <http://www.suomenlehdisto.fi/ihminen-ihmiselle/>

Julkaistu 12.5.2010. Viitattu 10.4.2017.

Elossa 24h-kysely – toimituksellinen työ sensitiivisessä sairaala- tai potilasympäristössä

Hei Elossa 24h-työryhmän jäsen!

Teen opinnäytetyötä Turun ammattikorkeakouluun, jossa opiskelen journalismia. Opinnäytetyössäni pohdin toimituksellista työtä tehneiden kokemuksia työskentelystä sensitiivisessä sairaala- tai potilasympäristössä Elossa 24h-tuotannon kautta.

*Sensitiivinen = arkaluontoinen, henkilökohtainen, kipeä, vaikea

Olen saanut sähköpostiosoitteenne tuotantoyhtiöltä ja olettekin tämän kyselyn onnistumisen kannalta avainasemassa.

Sinua vastaajana neuvoisin olemaan jäämättä kiinni kysymyksiin liiaksi. Voit vastata tiiviisti, mutta toivon, että teet sen kuitenkin kokonaisilla lauseilla.

Vastaukset käsitellään luottamuksellisesti ja vastauksia käytetään opinnäytetyössä anonyymisti. Jos jokin kysymys ei mielestäsi koske sinua, voit vastata siihen viivalla (-). Aikaa tähän kyselyyn vastaamiseen kuluu vastausten laajuudesta riippuen enintään 30 minuuttia.

Mikäli mieleesi herää mitään kysymyksiä kyselyyn liittyen, tavoittaa minut sähköpostitse osoitteesta vekosone@gmail.com.

Toivon, että vastaisit kyselyyn viimeistään 6.huhtikuuta mennessä.

Suuren suuri kiitos jo etukäteen!

Missä asemassa työskentelit Elossa 24h-tuotannossa? (Toimittaja, tuotantoassistentti, kuvaussihteeri tms.)

Minkälaisia olivat työtehtäväsi kuvauspäivänä JA minkälaisessa toimintaympäristössä toimit 21.9.2016?

Minkälainen oli ensireaktio kuullessasi tulevasta toimintaympäristöstä?

Millä tavalla sensitiivisyys näkyi toimintaympäristössäsi?

Miltä toimintaympäristön sensitiivisyys tuntui?

Mitä asioita piti ottaa huomioon sensitiivisessä ympäristössä työskennellessä?

Kuvaile miten toimintaympäristö vaikutti toimintaasi?

Kuvaile, mikä oli haastavinta toimintaympäristössä, jossa toimit?

2.osio

Millä tavalla sinut perehdytettiin työtehtävääsi?

Minkälaisen taustatutkimuksen teit ennen kuvauspäivää JA vaikuttiko toimintaympäristön sensitiivisyys taustatutkimuksen tekoon?

Jos haastattelit tai teit kysymyksiä kuvaustilanteessa, tiesitkö kuvattavasta/kuvattavista tarpeeksi etukäteen?

Miten rakensit luottamusta haastateltavaan tai seurattavaan kohteeseen?

Minkälaisia verbaalisia tai non-verbaalisia keinoja käytit kuvattavan/kuvattavien valmistelemiseen kuvauspäivänä?

Minkälaiseksi koit roolisi/tehtäväsi suhteessa kuvattavaan/kuvattaviin?

Tuntuiko toimintaympäristössä toimiminen luonnolliselta haastattelun/kuvaustilanteiden vuorovaikutusta ajatellen?

Minkälaisten asioiden tai kysymysten esittäminen oli itsellesi vaikeaa?

Jäikö jotain kysymättä, miksi?

Mikä kuvauspäivän toiminnassa tai vuorovaikutuksessa aiheutti itsessäsi epävarmuutta?

Koitko, että käsiteltävä aiheesi oli henkisesti kuormittava?

Millä tavalla hoitohenkilökunta suhtautui kuvausryhmän läsnäoloon?

Koitko hoitohenkilökunnan suhtautumisen vaikuttavan työskentelyysi?

3.osio

Onko jotain, jota en huomannut kysyä? Nousiko mieleesi lisättävää? Sana on vapaa! Kirjoita tähän sähköpostiosoitteesi, jos sinuun saa olla yhteydessä mahdollisia tarkentavia kysymyksiä varten.